Норуот күүһэ - көмүөл күүһэ!

ЭҢСИЭЛИ

Нам улууһун хаһыата * 1935 сыл алтынньы 5 күнүгэр төрүттэммитэ

1998 с.
Атырдьах ыйын
6
күнэ
чэппиэр
№ 88 (8463)

"Тыл - омук баар-суох сыаннаһа уонна быстыспат бэлиэтэ. Хас биирдии норуот бэйэтин ураты майгыннаах культуратын, үгэстэрин, тылын харыстыыр суверенней бырааптаах."

Саха Республикатын Тыл туһунан Сокуонуттан

БЭҺЭҺЭЭ... БҮГҮН... САРСЫН...

(Улуус баһылыгын мунньаҕыттан бэлиэтээһиннэр)

Улуустааҕы баһаарынай сулууспаҕа үлэ штатын сарбыйыы буолуохтаах. 10 киһи үлэтиттэн уурайыахтаах.

Үөрэх управлениетын, санэпидстанция уонна «Промкомбинат» ОАО үлэһиттэриттэн тэриллибит комиссия НПУ сиригэр баар оскуола-детсад туругун билсэ сылдьыбыт. «ТХЭ» профсоюзнай мунньаҕар баһылык солбуйааччыта Протопопов И.С., үп управлениетын начальника Попова В.В. уонна Нам селотун баһылыга Корякин Д.П. сылдьыбыттар. Сүрүн кэпсэтии хамнас тула буолбут. Сокращение буолуо диэн үлэһиттэр сэрэхэдийэллэр эбит. «Нэлэгэр» сиригэр техническэй усулуобуйатыгар үлэлэр бараллар. Кыстыкка 6 котельнай бэлэм. Даадарга турар 12 квартираларын дьиэ бэлэм, бүгүн киэһэ комиссия тутуохтаах диэн Корякин Д.П. иһитиннэрдэ.

Үөрэх управлениетын начальника Дьячковская Н.Г.— СГУ-га 18, киин ВУЗ-га 40 оҕо киирбит. 1-2 баалы ылбакка хаалбыт оҕолор элбэхтэр, аны кинилэри киллэрэргэ күһэллэбит. Быйыл 1-кы кылааска 400-тэн тахса оҕо киирэр, ол былырыыҥҥаттан 20-чэ оҕонон аҕыйах. Билигин үөрэх дьылыгар бэлэмнэнэбит. Оскуолалары балаҕан ыйын 1 күнүттэн оттуохха наада. Министерство үлэһиттэрин кытта ЛТО-га сырыттыбыт. Бөтүҥ оскуолатын лааҕырын республикатааҕы көрүү-конкурска кыттарыгар рекомендация биэрдилэр. Улуус таһыгар 112 оҕо (ол иһигэр «Артекка») сыннньанна.

Сипцева А.П., социальнай харалта управлениетын начальника— Судьаай Дьөгүөссэ мини-пекарнятын бородууксуйатын ветераннар «Ветеран» маҕаһыынтан талонунан ылыахтаах этилэр да талоннарын бэлэмнии иликтэр. Онно хас биирдии киһи аата суруллуохтаах. Гуманитарнай көмөҕө 665 куул саахар, 5-тии тушенка кэлбитэ. Ону түҥэтэргэ үлэһит илии тиийбэт. Социальнай хааччыйыы киинигэр киириэн баҕалаах инбэлиит, ветеран элбэх, биһиги оҕото-уруута суох дьону ыла сатыыбыт.

Аан дойдутааҕы университеткэ биһиги улууспутуттан биир да оҕо туттарса илик. Быйыл харчыта суох ылалларын уонна ректор эбээһинэһин толороччунан биир дойдулаахпыт Е.К.Прокопьев олорорун туһаныахха наада диэн буолла.

Санэпидстанция үлэһитэ улууска венерическай ыарыы наһаа элбээбитин бэлитээтэ. Ол курдук, 21 киһи сифилиһинэн ыалдьыбыт, ол иһигэр 3 оскуола оҕото. Онон санитарнай кииниискэтэ суох биир да үлэһити үлэҕэ ылыман диэн буолла. Санкиниискэтэ суох учууталлардаах оскуолалар аһыллыахтара суоҕа диэтэ.

Реорганизацияҕа барбыт тэриллэр иэстэрин ситэ аахса иликтэр, үлэлэрин ситэ уурата иликтэр. Онон бу боппуруоска үлэ күүскэ барыахтаах диэн правовой отдел сэбиэдиссэйэ Сивцев К.Е. иһитиннэрдэ.

Статотделга сокращение барыахтаах, 4-5 үлэһит хаалыахтаах. Перепись ыытыытыгар бэлэмнэнии үлэлэр барыахтаахтар.

Ялчеев А.Н.—Дьокуускайга 8 улуус баһылыктара мустан 6 улуус баһылыктарын отчуоттарын иһиттилэр. Онно атырдьах ыйын 25 күнүгэр диэри өрөмүөн-чөлүгэр түһэрии үлэтэ бүтүөхтээх диэн эттилэр. Чөлүгэр түһэрии үлэтин харчыта-- 8 мөл. солк. кэллэ. Горючай боппуруоһа быһаарылла илик. Аастыт нэдиэлэҕэ куоракка телеоборудованиены тиэйбиттэр, кэллэҕинэ таҥар дьону ыытыахтаахтар. 150 мөл. солк. ыытан турабыт, 30 баар, аны 120 мөл. хомуйуу хаалла. Бу нэдиэлэҕэ 3 уу баһар массыына кэллэ, 4-с кэнники кэлиэхтээх. Президент дьаһалынан ууттан эмсэҕэлээбит улуустарга 4 лодочнай мотуор, биир «Урал» массыына, 3 уу баһар массыына, ДТ-75 трактор кэлиэхтээх. «Урал» Арбыҥҥа барыахтаах. Уопсайа 12 уу баһар массыыналаах буолуохтаахпыт. Бу күннэргэ кыстыкка бэлэмнэнии үлэтэ күүскэ барыахтаах.

В. Р[illegible]бэлиэтэннэ.

Телефонограмма

ӨЛҮӨНЭ ӨРҮС СҮННЬҮНЭЭҢИ УЛУУСТАРГА СЭРЭТИИ

Өлүөнэ өрүс үөһээ өттүгэр уонна Витимҥэ күүстээх ардахтар түмүктэригэр республика территориятыгар Өлүөнэ өрүс халааннаан эрэр. Витим— Ленскэй учаастагар уу мунҥутуур кэлиитэ атырдьах ыйын 5-6 күннэригэр кэтэһиллэр. Манна уу атырдьах ыйын 3 күнүнээҕи туругуттан өссө 1 метрэ үрдүө.Өлүөхүмэ улууһугар атырдьах ыйын 7-8 күннэригэр 4 метрэ үрдүүрэ күүтүллэр.

Дьокуускай уонна киин улуустар территорияларыгар бу ый маҥнайгы декадатыгар уу эбиллэн барыа.- Мунҥутуур кэлиитэ ый иккис декадатын ортотугар күүтүллэр уонна 3 метрэ үрдүктээх уу кэлэрэ сабаҕаланар. Ити от ыйын саҥатыгар кэлбит уутааҕар эрэ бэрт кыранан намыһах онон отчуттарга, намыһах сирдэргэ хараллыбыт таһаҕаска кутталы үөскэтиэн сөп.

Сергеев.

Оттооһун-98

ТЭТИМ КҮҮҺҮРЭР

М.К. Аммосов аатынан ТХПК атырдьах ыйын 3 күнүнээҕи туругунан 619 т оттонно. Былааннара — 1300т. Кураан күн-дьыл туран, тэтим лаппа күүһүрдэ, баһынайдар күөх быыҥтан сомсор санаалаахтар. Ол курдук Охлопков Е.А. салайар 10 киһилээх сылгыһыттар звенолара алааска 65 т оту бэлэмнээтэ. Онон 46 т оттуохтааҕын аһарда. Аны арыыга баар сирдэригэр көстүлэр.

Прокопьев И.И. салайар «Баһык» баһынай хаһаайыстыбата илиинэн оттоон 25 тоннаны кэбистэ. Мантан хаалбыт күннэргэ 40 т былааннарын толорор санаалаахтар.

Чулуу механизатор, «Үлэ Албан аат»орден кавалера Слепцов В.В. салайар «Мэҥэһиктээх» баһынай хаһаайыстыбата 70 т былааннааҕыттан, 60т оту оттоото.

(Бүтүүтүн 4-с стр. көр)

УЛУУСКА ОТТООҺУН КӨРДӨРҮҮТЭ

1998с. от ыйын 31 күнүнээҕи ТХУ сводкатынан (тоннанан)

Нэһ-к, баан. хаһ. кэтэх хаһаай.	Былаан	Кэбиһии нэдиэл-н		Кэбиһии үүнэринэн	
		граф	фак	граф.	факт.
«Хоту» ПК	1040	135	300	333	300
Баан. хаһ.	970	126	237	310	280
Кэтэх хаһаай.	1280	166	170	409	170
Үөдэй	3290	427	707	1052	750
«Нам»УПХ	1250	163	330	400	330
Баан. хаһ.	300	39	190	96	250
Кэтэх хаһ.	1200	156	410	384	560
I-Хомустаах	2750	358	930	880	1140
Баан. хаһ.	950	123	264	304	519
Кэтэх хаһ.	840	109	382	269	412
Партизан	1790	232	646	573	931
Баан. хаһ.	580	75	360	185	360
Кэтэх хаһ.	370	48	120	118	120
Никольскай	950	123	480	303	480
Баан. хаһ.	1900	247	540	608	710
Кэтэх хаһ.	1070	139	181	342	421
Хамаҕатта	2970	386	721	950	1131
Баан. хаһ.	1400	182	206	448	530
Кэтэх хаһ.	2240	291	257	717	740
Хатыҥ-Арыы	3640	473	463	1165	1270
Баан. хаһ.	1090	142	346	349	420
Кэтэх хаһ.	660	86	282	211	320
Бөтүҥ	1750	228	628	560	740
«Модут ГУП	1200	156	400	384	650
Баан. хаһ.	170	22	40	54	57
Кэтэх хаһ.	800	104	265	256	330
Модут	2170	282	705	694	1037
Аммосов аат.ПК	1300	169	369	416	619
Баан. хаһ.	380	50	108	122	148
Кэтэх хаһ.	780	102	323	250	410
Хатырык	2460	321	800	788	1177
Түбэ КП	1000	130	368	320	430
Баан. хаһ.	280	37	308	90	370

Нэһ-к, баан. хаһ. кэтэх хаһаай.	Былаан	Кэбиһии нэдиэл-н		Кэбиһии үүнэринэн	
		граф	фак	граф.	факт.
Кэтэх хаһ.	370	48	99	118	190
Түбэ	1650	215	775	528	990
Баан. хаһ.	440	57	464	141	464
Кэтэх хаһ.	320	42	138	103	138
Арбын	760	99	602	244	602
Баан. хаһ.	1300	169	350	416	436
Кэтэх хаһ.	670	87	94	214	154
Көбөкөн	1970	256	444	630	590
Баан. хаһ.	300	39	45	96	95
Кэтэх хаһ.	400	52	65	128	65
Фрунзе	700	91	110	224	160
Баан. хаһ.	150	20	65	48	82
Кэтэх хаһ.	570	74	205	182	275
Искра	720	94	270	230	357
Баан. хаһ.	200	26		64	
Кэтэх хаһ.	230	30	95	74	135
Таастаах	430	56	95	138	135
Баан. хаһ.	860	112	69	275	450
Кэтэх хаһ.	400	52	57	128	130
Салбаҥ	1260	164	126	403	580
Баан. хаһ.	400	52	110	128	205
Кэтэх хаһ.	1500	195	255	480	499
Нам селота	1900	247	365	608	704
«Үүнэр» КП	800	104	140	256	260
Баан. хаһ.	750	97	320	240	533
Кэтэх хаһ.	1090	142	90	349	90
II Хомустаах	2640	343	550	845	883
Улуус т/х тэрил-н	6590	857	1907	2109	2589
Баан. хаһ.	12420	1615	3748	3974	5695
Нэһилиэнньэ	14790	1923	3390	4732	5061
Барыта	33800	4395	9045	10815	13657
Былырыын баччаҕа	33600	3024	1615	6384	3065

Сир — олох, быйаҥ төрдө

СИРБИТ-УОППУТ ХАЙДАҒЫЙ?

(Улууска 1997 с. түмүгүнэн сир туругун уонна туһаныытын туһунан дакылааттан)

1998 сыл тохсунньу 1 күнүнээҕи туругунан улуус сирин фондун уопсай иэнэ 1 186 980 гектар. Сир фондун ити тутулун араҥалаан көрдөххө маннык:

а) ойуурдаах сир	—	931 108 га
б) уулаах сир	—	60 459 га
в) тыа хаһаайыстыбатыгар туһаныллар сир	—	50 476 га
онтон: бааһыната	—	5 588 га
оттонуллар сирэ	—	26 802 га
мэччирэҥэ	—	15 213 га
атына	—	2 873 га
г) саппаас сир	—	135 499 га
д) промышленноска, транспорка, сибээскэ, уо.д.а. хайысхаҕа туһаныллар сир	—	571 га
е) нэһилиэнньэлээх пууннар сирдэрэ	—	7007 га
ж) улуус таһынааҕы сирдэр	—	240 га
з) атын улуустартан туһанааччылар сирдэрэ	—	2 099 га
и) уһулуччу араҥаччыланар территориялар	—	1 га

Сир фондун тутулун уларыйыыта тыа хаһаайыстыбатыгар туһаныллар сир биллэрдик аччыырыгар сытар. Сир атын категориялара бэрт кыратык уларыйаллар. Ол, сүнньүнэн,экономическай кризиһинэн быһаарыллар. Ону тэҥэ тыа хаһаайыстыбатыгар туһаныллар сирдэргэ хонтуруол мөлтөхтүк ыытыллар. Үгүс бытархай хаһаайыстыбалар бурдугу үүннэрэр хайысхалаах бааһыналарыттан аккаастаналлар. Туһаныахтарын үптэрэ-кыахтара тиийбэт.

Ааспыт сылы кытта тэҥнээн көрдөххө, тыа хаһаайыстыбатыгар туһаныллар сир 22 603 гектарынан аччаата. Ол иһигэр бааһына — 1553 ганан, мэччирэҥ — 6586 ганан, оттон оттуур сир 3007 гектарынан улаатта. Былырыын атыҥҥа туһаныллар 20 343 га сир баар эбит, уонна тыа хаһаайыстыбатыгар туһаныллар сиргэ бииргэ учуоттаммыт буоллаҕына, быйыл итиннэ 2874 га сир хаалла. Онтон атына саппаас сирдэрин категориятыгар көһөрүлүннэ.

Улууска почва эрозияланыытын курдук көстүү оччо-бачча биллибэт. Арыы сирдэри уу суурайар. Көбөкөн, Фрунзе нэһилиэктэрэ оттуур арыыларыгар көннөрүүнү киллэрии манныты быһаарда: 148 га оттуур сир сууралларыгар, 22 га кумаҕынан бүрүллүбүт уонна 1454 га мэччирэҥ сиригэр көһөрүллүбүт.

Минеральнай уоҕурдуулар туттуллубаттар, сыаналара ыарахан. Оттон бааһыналарга органическай уоҕурдуулары кыахтаах бааһынай хаһаайыстыбалар туһаналлар.

Бөһүөлэктэр чэрчилэрэ чаһынай дьиэлэри тутуу түргэтээбитинэн, кэҥээн иһэр. Биирдиилээн ыалга быһыллар уһаайба, производственнай секторга бэриллэр сирдэри, бытааннык да буоллар, бэрээдэктээһин, саахылаахын ыытыллар.

Ойуур фондатын сирэ эмиэ урукку таһымҥа турар. Нам лесхоһун иһинэн баар тыа хаһаайыстыбатыгар аналлаах сирдэр бу тэрилтэни кытта быйыл хардарыта сөбүлэһэр дьайыылар ылыллыбакка, тыа хаһаайыстыбатыгар туһаныллар уонна саппаас категорияларыгар киллэриллэ иликтэр. Ол эрээри Намнааҕы лесхоһу кытта итилэри кэлэр сылга биэрии туһунан кэпсэтиһии ыытыллыбыта. Кумах карьердара орто туруктаахтар.

Улууска сир ресурсаларын туһаныы үлэтэ РФ уонна СР сир туһунан сокуоннарыгар олоҕуран ыытыллар . Бөһүөлэктэр чэрчилэрэ уонна нэһилиэктэр анал сирдэрин фондалара олохтоох дьаһалталар көрүүлэригэр сылдьар, оттон улуус анал сирин фонда — улуус дьаһалтатыгар.

Отчуоттуур кэм устата сири туһаныыга уонна араҥаччылааһыҥҥа государственнай хонтуруол мөлтөхтүк ыытылынна. Ити дойду үрдүнэн экономика айгырааһынын, финансовай турук мөлтөөһүнүн кытта сибээстээх. Сири туһаныыга кэһиилэри булабыт, ол эрээри ону таһаарар тэрилтэ да, биирдиилээн дьон да сүктэриллибит ыстарааптарын, үп-харчы суоҕуттан, төлүүр кыахтара суох. Биһиги комитеппыт сиргэ сыһыаннаах сокуоннар тахсыыларыгар, уларыйыыларыгар юридическай сирэйдэр, нэһилиэнньэ да ортотугар кыаҕын иһинэн правовой быһаарар, өйдөтөр үлэни ыытар.Дьон-сэргэ сир быраабыгар билиитэ-көрүүтэ билигин да намыһах. Итини, арааһа, обществобытыгар правовой нигилизм,правовой бас-баттах барыы бүрүүкээһининэн эрэ быһаарыахха сөп.

Сири туһаныы, араҥаччылааһын республикатаҕы программаларын биһиги комитеппыт толору да буолбатар толорор. Нэһилиэктэргэ дьиэуот туттуллар сирин анааһыны кэмигэр быһааран иһэбит.

Нэһилиэктэр территорияларын быһыыга Арбын, Көбөкөн, Фрунзе бөһүөлэктэрин кыраныыссаларын улуус Мунньаҕынан бигэргэттибит. Ону таһынан Дьокуускайы кытта кыраныыссабытын чуолкайдаатыбыт. Куораттаҕы сир комитетынан кыраныысса бэлиэлэрэ туруорулуннулар.

Сири чаһынай бас билиигэ сибидиэтэлэстибэлэри биэриигэ сөптөөх үлэ ыытыллар.

Ааспыт сылга улуустааҕы сир комитетыгар 29 киһи үлэлээтэ: 5 комитет үлэһитэ, 4 землеустройство уонна почваны тупсарыыы фондатын үлэһитэ, 3 хозрасчет специалиһа уонна 17 нэһилиэктэрдээҕи землемердэр. Балартан 21 үлэһит сир арендатын төлөбүрүн, киирэр нолуок суотугар тутуллаллар.

Комитет сир реформатын дириҥэтиигэ сөптөөх хайысханы тутуһан, биллэр-көстөр үлэни ыытар. Итэҕэстэр-быһаҕастар да бааллар.

Улуустааҕы финансовай управлениеҕа сир нолуогун харчыта киирбитэ, ол эрээри кини землеустройство, почваны тупсарыыы фондугар аһарыахтаах 40 %-на киирэ илик. Ол түмүгэр үлэһиттэр хамнаһа суох олороллор.

Биһиги комитеппыт оҥорон киллэрбит «Улуус нэһилиэнньэлээх пууннарын сирдэригэр арендная правовой сыһыаннары олохтоохуну киллэрии» быһаарыыта улуус Мунньаҕын X сессиятынан 18.04.97с. ылыллыбыта. Ол эрээри нэһилиэк баһылыктара ситэ өйдөөбөтөхтөрүн түмүгэр, ити быһаарыыы үлэлээбэт. Дьиҥнэн, сиргэ даҕаны ырыынак сыһыаннаһыылара эмиэ киириэхтээхтэр. Арендалаһан, дуогабардаһан үлэ — рыночнай сыһыаннаһыы көстүүтэ буолар. Сир нолуога олохтоох бюджекка киирэр буоллаҕына, бу сессиянан ылыныллыбыт быһаарыыы олоххо киириэ диэн эрэнэбит.

С. МЕСТНИКОВ,
улуустааҕы сир комитетын председателэ.

Корр.: Биһиги республикабыт Российскай Федерация сирин иэнин биэс гыммыт биирин ылар. Итинэн сабаҕалаатахха, сир нолуога республика бюджетыгар киллэрэр өлүүтэ элбэх буолуон сөп.

— Хомойуох иһин, кэккэ биричиинэлэринэн сир төлөбүрэ государственнай бюджет 0,5 бырыһыанын эрэ ылар. Сэбиэскэй былаас кэмигэр сир төлөбүрэ суох туһаныллара, онон да буолуон сөп, билигин даҕаны сорохтор сир төлөбүрдээх буоларын ситэри өйдөөбөттөр. Сир нолуогун кээмэйэ олус кыра, холобур, 1 га ходуһа нолуога 5—9 солкуобай. Итини таһынан сири туһанааччылары нолуоктан босхолоохуннар, олус элбэх чэпчэтиилэр көрүллэллэр. Российскай Федерация олохтообут 22 чэпчэтиилэригэр эбии биһиги республикабытыгар олохтоммут 20 чэпчэтии араас көрүнэ баар. Итинник сир төлөбүрүттэн босхолоохун, араас чэпчэтиилэри көрүү төрүтүнэн биир өттүттэн, отраслевой лоббизм, иккис өттүттэн депутатскай популизм буолар. Тоҕо диэтэххэ депутаттар быыбардааччылара бары нолуок төлөөччүлэринэн буолаллар. Хас биирдии депутат талыллыбыт уокуругун быыбардааччыларыгар чэпчэтиини ситиһэрин иэһин курдук саныыр.

Корр.: Кэлэр өттүгэр итинник быһыы-майгы хайдах уларыйыан сөбүй?

— Билигин туттулла сылдьар сир нолуогун ставкалара олус кыралар,нолуок оҥоһуллубут механизма билиҥҥи көрдөбүлгэ эппиэттээбэт. Бу рынок үйэтигэр, инфляция солула күүһүрэ турдаҕына, 1994 сылтан үрдээбэккэ кэлбит республикаҕа соҕотох нолуок буолар. Быйыл эрэ сир нолуога юридическай тэрилтэлэргэ 2 төгүл, гражданнарга — 1,5 төгүл улаатта. Кэлэр сылтан саҥа Налоговай Кодекс ылылыннаҕына балаһыанньа тосту уларыйыа. Сири туһаныы төлөбүрүн кээмэйэ сир нормативнай сыанатыттан көрөн олохтонуоҕа.

Москваҕа, Санкт-Петербургга, атын да киин уобаластарга, куораттарга сир нолуогун ставката сир рыночнай сыанатыттан көрөн олохтоммута ыраатта. Ол курдук, Санкт-Петербурга куорат бюджетын 19 бырыһыанын сир төлөбүрэ ылар. Оттон Москваҕа аҥардас сири арендаҕа биэрии быраабын атыылаһыннан олус элбэх үп куорат бюджетыгар киирэр. Куораттарга сир төлөбүрэ олус үрдүк, онон куорат сирин-уотун тупсарыыы, общественнай объектары тутуу сир нолуогун суотугар ыытыллар. Европа дойдуларын государственнай бюджетын 24-25% ылар: оттон АХШ федеральнай бюджетын 50% сир төлөбүрүттэн киирэр үп ылар.

Корр: Оттон биһиэхэ бюджекка сир нолуогун киириитэ хайдаҕый?

— Сиргэ төлөбүр олохтонуоҕуттан, сылын аайы бюджекка былааннаммыт сир нолуогун үбүн киириитэ толоруллан иһэр. Ол курдук 1994 сылга 39,2 млрд солк., 1995 сылга — 55,8 млрд. солк., 1996 сылга — 56,4 млрд. солк., онтон 1997 сылга 60,8 млрд. солк. киирбитэ. Ити үптэн 65% хардарыта ахсаанынан уонна араас көрүҥнээх сыаналаах кумааҕынан киирбитэ.

Корр.: Сир нолуогун хомуйууга ханнык көдьүүстээх дьаһаллары ылаҕыт?

— Кэнники икки сылга налоговай инспекцияны кытары ыкса сибээстэһэн үлэлиирбит ордук көдьүүстээх буолла. Республика үрдүнэн бииргэ хонтуруоллуур бэрэбиэркэлэри ыытабыт уонна түмүктэрин холбоһуктаах коллегияҕа дьүүллэһэбит, саҥа соруктары туруорунабыт.

Корр.: Ханнык үчүгэй өрүттэр бэлиэтэннилэр?

— Нолуок хомуйуутун былаана 1997 сыл түмүгүнэн 126% туолла, оттон быйылгы дьыл 5 ыйдаах түмүгүнэн 24,6 млрд. солк. хомулунна, ол аата 1997 сыл туһааннаах кэминээҕэр 3 төгүл элбэх. Ити сүрүннээн ааспыт сыллардааҕы иэстэри төлөөһүн түмүгүнэн ситиһилиннэ. Быйыл сир төлөбүрүн федеральнай, республиканскай уонна олохтоох бюджеттар икки ардыларынааҕы уллэрии уонна төлөөһүнү ордук ситимнээхтик хонтуруол олохтонно. Элбэх улуустааҕы уонна куораттааҕы нолуок уонна сир инспекциялара күүстэрин бииргэ түмэн үлэлиилллэр. Ону Нерюнгри, Мирнэй, Дьокуускай куораттарын, Томпо, Амма, Хаҥалас, Ньурба, Сунтаар, Таатта, Өлүөхүмэ улуустарын холобурдарыгар көрүөххэ сөп.

1997 сыл устатыгар 13 куораттар, улуустар дьаһалталара сир нолуогун төлөөбөтөх тэрилтэлэр уонна гражданнар эппиэтинэстэрин улаатыннарар, күүһүрдэр туһунан элбэх уураахтары уонна дьаһаллары ылыннылар. Нэһилиэк уонна бөһүөлэк дьаһалталарын кытта ситимнээх үлэ ыытыллар буолла.

Корр.: Бэрэбиэркэ түмүгүнэн ханнык улахан кэһиилэр көһүннүлэр?

— Холобур, «Якутскэнерго», ГУП»Якутнефтепродукт» курдук тэрилтэлэргэ сир нолуогун төлөөһүҥҥэ улахан кэһиилэр көһүннүлэр. Кэтэх хаһаайыстыбаларга барыта 332,8 тыһ. гектар оттуур ходуһа сыһыарыллыбытын болҕомтоҕо ылбат буолуохха сатаммат. Тыа хаһаайыстыбатын коллективнай предприятиеларыгар дьыала өссө куһаҕан. Манна сири туһанааччылар билэ-билэ нолуогу төлөөбөт буолуулара тахсар. 7 улууска 16 тэрилтэҕэ (юридические лица) куруубай кэһиилэр таҕыстылар. Ол курдук сир нолуогун ставкатын, сир учаастагын иэнин, арендаҕа бэриллибит сири соруйан аччатан көрдөрбүттэр. Ити хаһаайыстыбалар, тэрилтэлэр 268,1 тыһ. солк. ыстараабы төлүүргэ күһэллиннилэр. Ону таһынан 7 улууска — 7 кооператив, 83 гаражтаах дьон нолуогу төлөөбөккө сылдьаллара булулунна. Кинилэр эмиэ ыстараапталаннылар. Аҥардас Дьокуускай куораккa 2 тыһ. кооперативнай гаражтаах дьон нолуогу төлөөбөтөхтөр. Сороҕор сир комитеттара бэйэлэрэ сири туһанааччылар ахсааннарын, туҕһанар сирдэрин туһунан сыыһа сибидиэнньэни биэрэллэр. Сир нолуогун төлөөччүлэртэн 13,9 % докумуонунан бэрэбиэркэлэннэ.

Корр.: Быйылгы 1998 сылга ханнык соруктар туралларый?

— Билигин саҥа бигэргэммит нолуок ставкатын быһыытынан 110 млн. солк. сир нолуогун хомуйуохтаахпыт, ол республика бюджетын 1 % ылар. Суумата кыра да буоллар, ханна да, хаһан да буоларын курдук ыарахаттардаах. Нолуогу төлөөччү барыта 208,9 тыһ., онтон 98 % биирдиилээн дьон. Биллэрин курдук, кинилэри кытта үлэлиир ыарахан. Хас биирдии ыалы биирдиилээн кэрийиэххэ наада. Сир нолуогун баһыйар үгүс өттө улахан промышленнай тэрилтэлэртэн киирэр. Ити тэрилтэлэр үгүстэрэ нолуоктарын хардарыта ахсаанынан уонна сыаналаах кумааҕыларынан төлүүллэрэ. Билигин төлөбүрдэри Федеральнай казначейство нөҥүө «тыыннаах» харчынан киллэриэхтээхтэр. Итинник быһыыга-майгыга ыарахаттар үөскүөхтэрин сөп. Урукку сылларга төлөммөтөх иэстэри учуоттаатахха быйыл да былааннаах үбү хомуйар кыах толору баар. Күүскэ үлэлиэххэ, эппиэтинэһи үрдэтиэххэ наада.

Улуустарга, куораттарга олохтоох сир комитеттара нолуок инспекциятын кытары бииргэ ылсан салгыы күүскэ үлэлиэхтээхтэр. Сир төлөбүрүн былаанын толоруу — бу биһиги уопсай программабыт. Мин саанаабар бу финансовай кризис кэмигэр сир нолуогун үбүн толору уонна кэмигэр хомуйуу биһиги комитеттарбыт сүрүн соруктара буолар. Биһиги сири туһаныы булгуччу төлөбүрдээх буоларын салайааччылар эрэ өйдөрүгэр-санааларыгар буолбакка, хас биирдии сири туһанааччы гражданыҥҥа тиэрдиэх тустаахпыт. Итини ситиһэргэ нолуок инспекцияларын нолуогу төлөөччүлэр чуолкай испиинэктэринэн кэмигэр хааччыйарбыт уонна кинилэри кытта хонтуруоллуур үлэни күүһүрдэрбит наада. Нолуоктан куота сатааччыларга кытаанах административнай миэрэлэр туттуллуохтара: штрафной санкциялартан саҕалаан сирдэрин былдьаан ылыыга тиийэ. Ханна баҕарар сокуонунан көрүллэр бэрээдэк баар буолуохтаах. Ону хааччыйыы биһиги ытык иэспит буолар.

Реворий КРИВОГОРНИЦЫН

Арба, маны аахпытыҥ дуо?

Государствоҕа үп-харчы эргийиитэ, бюджекка киириитэ эбэтэр финансовай кризистэн тахсыы дойду олоҕун сүрүн боппуруоһа буолла. Российскай Правительство кэлим программаны ылынна. Онно бюджекка нолуок үбэ толору уонна кэмигэр киириитигэр үрдүк ирдэбил туруохтааҕа ыйылынна. Биһиги республикабытыгар балаһыанньа өссө ыарахан. Биллэрин курдук, олохтоох бюджекка нолуок киириитин биир көрүҥүнэн сир нолуоыга буолар.

Итинэн сибээстээн "Саха сирэ" хаһыат корреспондена республикатааҕы сир комитетын председателэ Иннокентий Осипович Пахомовтыын көрүстэ.

КУОТУНУОН — ЭРЭЙГЭ ТЭБИЛЛИЭНГ

Понедельник, 10 августа

1-я программа. Канал ОРТ
06.00 Телеканал "Доброе утро".
09.00 Новости.
09.15 "Роксолана - пленница султана". 10.00 Поле чудес.
11.00 Здоровье.
11.30 "Угадай мелодию".
12.00 Новости.
12.10 Программа "Вместе".
12.55 Золотая серия. "Семь стариков и одна девушка".
14.25 Футбольное обозрение.
14.55 Программа передач.
15.00 Новости.
15.20 Мультсериал "Тин-Тин идет по следу".
15,45 Марафон-15.
16.05 Звездный час.
16.40 Сериал "Лето наших надежд".
17.05 "...До шестнадцати и старше".
17.30 Вокруг света.
18.00 Новости (с сурдопереводом).
18.20 "Роксолана - пленница султана". Сериал.
19.00 Погода.
19.05 Час пик.
19.30 "Угадай мелодию".
20.00 Понедельник с Познером. Программа "Человек в маске".
20.45 "Спокойной ночи, малыши!"
21.00 Время.
21.35 Приключенческий сериал "Горец" . "Зло под солнцем".
22.45 Баскетбол. Чемпионат мира. Финал.
00.50 Новости.
01.10 Линия кино. Валерий Приемыхов и Петр Мамонов в фильме "Время печали еще не пришло". До 03.00
2-я программа. Канал "Россия"
07.00 "Веселая карусель". Мультфильм.
07.15 "ПРОСНИСЬ!"
07.30 ВЕСТИ.
08.00 "Дежурная часть".
08.15 "Товары - почтой".
08.20 "На заметку".
08.30 "Православный календарь".
08.35 "Необитаемый остров", "Необычное путешествие". Мультфильмы.
09.15 СТАРАЯ КВАРТИРА. Год 1952. Часть 1-я.
10.10 "Санта-Барбара". Телесериал.
11.00 ВЕСТИ.
11.35 Анатолий Хостикоев и Богдан Ступка в криминальной мелодраме "Западня" 1-я серия.
12.45 "Русские напевы", "Генерал Топтыгин". Мультфильмы.
13.10 ВОВРЕМЯ.
13.40 "Винни-пух и день забот". Мультфильм.
14.00 ВЕСТИ.
14.35 ДИАЛОГИ О ЖИВОТНЫХ. Документальный фильм "Естественный отбор".
15.30 Комедийный сериал "Собачий мир" (Канада).
16.00 "БАШНЯ".
16.30 "Первые поцелуи". Телесериал (Франция).
17.00 ВЕСТИ.
17.30 "Осторожно, модерн".
18.00 Розмари ля Вулле, Марина Влади в телесериале "Вихрь цветов"(Франция).
ЯКУТСК
18.55 Фильм-детям.
19.10 "Сарыал". Концерт Анегины Ильиной.
19.30 "Саха сирэ-Якутия".Информ.программа.
19.50 Реклама.
Канал "Россия"
20.00 ВЕСТИ.
20.30 САМ СЕБЕ РЕЖИССЕР.
21.05 ВРЕМЯ КИНО. Стив Мартин и Майкл Кейн в кинокомедии "Отпетые мошенники" (США).
23.00 "Дживс и Вустер". Телесериал (Великобритания).
00.00 "Дежурная часть".
00.15 ВЕСТИ.
00.45 АВТОШОУ. До 01.15
3-я программа. Канал "Россия"
18.55 "Любовь с первого взгляда".
19.25 "Марьина роща". Ток-сериал.

Вторник, 11 августа

1-я программа. Канал ОРТ
06.00 Телеканал "Доброе утро".
09.00 Новости.
09.15 "Роксолана - пленница султана". Сериал.
10.00 Программа В.Познера "Человек в маске".
10.45 "Смехопанорама".
11.20 Домашняя библиотека.
11.30 "Угадай мелодию".
12.00 Новости.
12.25 Программа "Вместе".
13.00 Пленники любви в британском сериале "Гордость и предубеждение". 5-я серия.
14.15 Эдвард Радзинский. "Гибель галантного века". Передача 1-я. "Фавориты и фаворитки".
14.55 Программа передач.
15.00 Новости.
15.20 Мультсериал "Тин-Тин идет по следу".
15.55 Счастливый случай.
16.40 Сериал "Лето наших надежд".
17.10 "...До шестнадцати и старше".
17.30 Вокруг света.
18.00 Новости (с сурдопереводом)..
18.20 "Роксолана - пленница султана". 19.00 Погода.
19.05 Час пик.
19.30 "Угадай мелодию".
20.00 Тема.
20.45 "Спокойной ночи, малыши!"
21.00 Время.
21.35 Донатас Банионис в фильме "Никто не хотел умирать".
23.40 Галина Волчек в программе "Женские истории".
00.30 Программа передач.
00.35 Новости.
2-я программа. Канал "Россия"
07.00 "Веселая карусель". Мультфильм.
07.10 "ПРОСНИСЬ!"
07.20 "Товары - почтой".
07.30 ВЕСТИ.
08.05 "Дежурная часть".
08.20 "Стронг" представляет.
08.25 "На заметку".
08.30 "Православный календарь".
08.35 "Антарктида", "Фильм, фильм, фильм". Мультфильмы.
09.15 СТАРАЯ КВАРТИРА. Год 1952. Часть 2-я.
10.10 "Санта-Барбара". Телесериал.
11.00 ВЕСТИ.
11.20 Криминальная мелодрама "Западня". 2-я серия.
14.00 ВЕСТИ.
14.20 "Котенок по имени Гав". Мультфильм.
14.30 "Хитрая ворона", "Домашний цирк". Мультфильмы.
15.00 "Позвоните Кузе!". Интерактивная детская игра.
15.30 Комедийный сериал "Собачий мир" (Канада).
16.00 "БАШНЯ".
16.30 "Первые поцелуи". Телесериал
17.00 ВЕСТИ.
17.30 "Осторожно, модерн".
18.00 Розмари ля Вулле, Марина Влади в телесериале "Вихрь цветов"(Франция).
ЯКУТСК
19.00 "Тема дня".
19.10 "Тыа сирэ".
19.30 "Саха сирэ-Якутия". Информ.программа.
19.50 Реклама.
Канал "Россия"
20.00 ВЕСТИ.
20.35 "АНШЛАГ" ПРЕДСТАВЛЯЕТ.
21.10 ВРЕМЯ КИНО. Ежи Штур и Николай Караченцов в авантюрной комедии Юлиуша Махульского "Дежа вю" (Россия - Польша).
23.05 "Пси Фактор". Телесериал
00.00 "Дежурная часть".
00.15 ВЕСТИ.
00.45 ЖИВАЯ КОЛЛЕКЦИЯ.
01.35 "Автоспорт: национальная гоночная серия". До 01.50
3-я программа. Канал "Россия"
19.00 КРОССВОРД.
19.25 "Марьина роща". Ток-сериал. До 20.00

Среда, 12 августа

1-я программа. Канал ОРТ
06.00 Телеканал "Доброе утро".
09.00 Новости.
09.15 "Роксолана - пленница султана". 10.00 Тема.
10.45 "В мире животных" (с сурдопереводом).
11.30 Джентльмен-шоу.
12.00 Новости.
12.15 Программа "Вместе".
13.00 Пленники любви в британском сериале "Гордость и предубеждение". 6-я серия (заключительная).
14.15 Эдвард Радзинский. "Гибель галантного века". Передача 2-я."Взгляд на историю с постелей королей".
14.55 Программа передач.
15.00 Новости.
15.20 Мультсериал "Тин-Тин идет по следу".
15.45 Классная компания.
16.15 Зов джунглей.
16.40 Сериал "Лето наших надежд".
17.10 "...До шестнадцати и старше".
17.30 Вокруг света.
18.00 Новости (с сурдопереводом).
18.20 "Роксолана - пленница султана". 19.00 Погода.
19.05 Час пик.
19.30 Леонид Ярмольник в программе "Золотая лихорадка".
20.10 Человек и закон.
20.45 "Спокойной ночи, малыши!"
21.00 Время.
21.35 "Вербовщик".
23.25 София Ротару в программе "Женские истории".
23.55 Новости.
00.10 Программа передач. До 00.15
2-я программа. Канал "Россия"
07.00 "Веселая карусель". Мультфильм.
07.10 "ПРОСНИСЬ!"
07.20 "Товары - почтой".
07.30 ВЕСТИ.
08.05 "Дежурная часть".
08.20 "Стронг" представляет.
08.25 "На заметку".
08.30 "Православный календарь".
08.35 "Чиполлино". Мультфильм.
09.15 СТАРАЯ КВАРТИРА. Год 1953. Часть 1-я.
10.10 "Санта-Барбара". Телесериал.
11.00 ВЕСТИ.
11.20 "Котенок по имени Гав". Мультфильм.
11.30 Криминальная мелодрама "Западня". 3-я серия.
12.35 ДИАЛОГИ О ЖИВОТНЫХ. Документальный фильм "Естественный отбор".
13.30 АВТОШОУ.
14.00 ВЕСТИ.
14.20 "Котенок по имени Гав". Мультфильм.
14.30 "Прекрасная Маргарет и Черри-Флей", "Тайна запечного сверчка". Мультфильмы.
15.00 "Позвоните Кузе!". Интерактивная детская игра.
15.30 Комедийный сериал "Собачий мир" (Канада).
16.00 "БАШНЯ".
16.30 "Первые поцелуи". Телесериал
17.00 ВЕСТИ.
17.30 "Осторожно, модерн".
18.00 Розмари ля Вулле, Марина Влади в телесериале "Вихрь цветов"(Франция).
ЯКУТСК
18.55 Программа передач.
19.00 "О прошлом память сохрани". Музей фольклора и музыки народов Севера.
19.30 "Саха сирэ-Якутия".Информ.прогамма.
19.50 Реклама.
Канал "Россия"
20.00 ВЕСТИ.
ЯКУТСК
20.30 "Официальный канал".
21.00 Фильм-детям.
Канал "Россия"
21.15 ВРЕМЯ КИНО. Микеле Плачидо в криминальной драме "Джованни Фальконе" (Италия).
23.25 "Агата Кристи. Пуаро". Телесериал (Великобритания).
00.25 "Дежурная часть".
00.40 ВЕСТИ.
01.10 ГОРЯЧАЯ ДЕСЯТКА. До 02.05
3-я программа. Канал "Россия"
18.55 КРОССВОРД.
19.25 "Марьина роща". Ток-сериал.
20.30 "Мистер Бин - черная змеюка". Телесериал (Великобритания).

Четверг, 13 августа

1-я программа. Канал ОРТ
06.00 Телеканал "Доброе утро".
09.00 Новости.
09.15 "Роксолана - пленница султана". 10.00 Человек и закон.
10.35 "Пока все дома".
11.20 Домашняя библиотека.
11.25 Телеигра "Эти забавные животные".
12.00 Новости.
12.15 Программа "Вместе".
13.00 Табор возвращается в фильме Эмиля Лотяну "Лаутары". 1-я серия.
14.15 Эдвард Радзинский. "Гибель галантного века". Передача 3-я. Прогулки с палачом".
14.55 Программа передач.
15.00 Новости.
15.20 Мультсериал "Невероятные приключения Джонни Квеста".
15.45 Классная компания.
16.15 "Волшебный мир, или Синема".
16.40 Сериал "Лето наших надежд".
17.05 "...До шестнадцати и старше".
17.30 Вокруг света.
18.00 Новости (с сурдопереводом).
18.20 "Роксолана - пленница султана". 19.00 Погода.
19.05 Час пик.
19.30 Телеигра "Эти забавные животные".
20.05 "В поисках утраченного". Леонид Гайдай. Ведущий- Г.Скороходов.
20.45 "Спокойной ночи, малыши!"
21.00 Время.
21.35 Джоди Фостер в мелодраме "Нелл".
23.45 Татьяна Васильева в программе "Женские истории".
00.35 Новости.
00.50 Программа передач. До 00.55
2-я программа. Канал "Россия"
07.00 "Веселая карусель". Мультфильм.
07.10 "ПРОСНИСЬ!"
07.20 "Товары - почтой".
07.30 ВЕСТИ.
08.05 "Дежурная часть".
08.20 "Стронг" представляет.
08.25 "На заметку".
08.30 "Православный календарь".
08.35 "Прометей", "Аргонавты". Мультфильмы.
09.15 СТАРАЯ КВАРТИРА. Год 1953. Часть 2-я.
10.10 "Санта-Барбара". Телесериал.
11.00 ВЕСТИ.
11.20 "Котенок по имени Гав". Мультфильм.
11.30 Криминальная мелодрама "Западня". 4-я серия.
ЯКУТСК
12.35 "Туолбэ".
Канал "Россия"
13.30 "На дорогах Россиии".
13.45 Торговый Дом "Ле Монти".
14.00 ВЕСТИ.
14.20 "Котенок по имени Гав". Мультфильм.
14.30 "Машенька и медведь", "Картинки с выставки". Мультфильмы.
15.00 "Позвоните Кузе!" Интерактивная детская игра.
15.26 Промо.
15.30 Комедийный сериал "Собачий мир" (Канада).
16.00 "БАШНЯ". Молодежная информационно-развлекательная программа.
16.30 "Первые поцелуи". Телесериал
17.00 ВЕСТИ.
17.30 "Осторожно, модерн".
18.00 Розмари ля Вулле, Марина Влади в телесериале "Вихрь цветов"(Франция).
ЯКУТСК
18.55 Фильм-детям.
19.05 "Бугун".
19.15 "Бизнес-Контакт".
19.30 "Саха сирэ-Якутия".Информ.программа.
19.50 Реклама.
Канал "Россия"
20.00 ВЕСТИ.
20.35 МАСКИ-ШОУ.
21.10 ВРЕМЯ КИНО. Чак Норис в боевике "Одинокий волк Маккуэйд" (США).
23.05 "Притворщик". Телесериал (США).
00.00 "Дежурная часть".
00.15 ВЕСТИ.
00.45 ПОСЛЕДНИЙ КИНОСЕАНС. Мелодрама "Время, отведенное для жизни" (Италия-Франция). До 02.20
3-я программа. Канал "Россия"
12.35 ДИАЛОГИ О ЖИВОТНЫХ. Документальный фильм "Естественный отбор".
18.55 "Лабиринт". Игровое развлекательное шоу.
19.25 "Марьина роща". Ток-сериал.

Пятница, 14 августа

1-я программа. Канал ОРТ
06.00 Телеканал "Доброе утро".
09.00 Новости.
09.15 "Роксолана - пленница султана". 10.05 "Клуб путешественников" (с сурдопереводом).
10.55 Смак.
11.15 Домашняя библиотека.
11.25 "Играй, гармонь любимая!"
12.00 Новости.
12.15 Программа "Вместе".
13.00 Фильм Эмиля Лотяну "Лаутары". 2-я серия.
14.15 Эдвард Радзинский. "Гибель галантного века". Передача 4-я. "Мистическое зеркало".
15.00 Новости.
15.20 Приключенческий фильм "Потерпевшие кораблекрушение".
16.50 "Улица Сезам".
17.25 Григорий Остер в программе "Чердачок Фруттис".
18.00 Новости (с сурдопереводом).
18.20 "Роксолана - пленница султана". Сериал.
19.05 Погода.
19.10 Здоровье.
19.45 Поле чудес.
20.45 "Спокойной ночи, малыши!"
21.00 Время.
21.35 Великие сыщики. Коломбо в детективе "Выкуп за мертвеца".
23.30 Взгляд.
00.15 Ночной кинозал. Виктор Цой в фильме "Игла".
01.45 Новости.
02.00 Программа передач. До 02.05
2-я программа. Канал "Россия"
07.00 "Веселая карусель". Мультфильм.
07.10 "ПРОСНИСЬ!"
07.25 "Товары - почтой".
07.30 ВЕСТИ.
08.05 "Дежурная часть".
08.20 "Мир здоровья".
08.25 "На заметку".
08.30 "Православный календарь".
08.35 "Персей", "Олимпионики". Мультфильмы.
09.15 СТАРАЯ КВАРТИРА. Год 1954.
10.10 "Санта-Барбара". Телесериал.
11.00 ВЕСТИ.
11.20 "Рождение Эрота". Мультфильм.
11.30 Криминальная мелодрама "Западня". 5-я серия.
12.35 ДИАЛОГИ О ЖИВОТНЫХ. Документальный фильм "Естественный отбор".
13.30 "День чудесный". Мультфильм.
13.45 Торговый Дом "Ле Монти".
14.00 ВЕСТИ.
14.20 "Винни-пух". Мультфильм.
14.30 "Гадкий утенок", "Гномы и горный король". Мультфильмы.
15.00 "Позвоните Кузе!" Интерактивная детская игра.
15.30 Комедийный сериал "Собачий мир" (Канада).
16.00 "БАШНЯ".
16.30 "Первые поцелуи". Телесериал (Франция).
17.00 ВЕСТИ.
17.30 "Осторожно, модерн".
18.00 Розмари ля Вулле, Марина Влади в телесериале "Вихрь цветов"(Франция).
ЯКУТСК
18.55 Программа передач.
19.00 "Дальний Восток".
19.30 "Саха сирэ-Якутия". Информ.программа.
19.50 Реклама.
Канал "Россия"
20.00 ВЕСТИ.
ЯКУТСК
20.30 "Геван". "Таба". О результатах работы весенне-летнего сезона в оленеводстве.
20.50 Интервью со специалистами компании "Сахамедстрах".
21.00 "Саха сэһэнэ".
21.20 Реклама.
21.30 Муз.антракт.
Канал "Россия"
21.35 "АКУНА МАТАТА". Ток-шоу.
22.30 "Урмас Отт с Татьяной Дорониной".
23.30 "Дежурная часть".
23.45 ПОСЛЕДНИЙ КИНОСЕАНС. Ирен Жакоб в психологической драме "Все люди смертны"(Великобритания).
01.15 ВЕСТИ. До 01.45
3-я программа. Канал "Россия"
18.55 "У всех на устах". Программа Натальи Дарьяловой.
19.25 "Марьина роща". Ток-сериал.
20.30 "АНШЛАГ" и К. До 21.35

Суббота, 15 августа

1-я программа. Канал ОРТ
08.00 Елена Цыплакова и Зиновий Гердт в комедии "Адам женится на Еве". 1-я серия.
09.15 "Золотая антилопа". Мультфильм.
09.45 Слово пастыря. Митрополит Кирилл.
10.00 Новости.
10.10 Домашняя библиотека.
10.30 "Утренняя почта" с Юрием Николаевым.
11.05 "Каламбур". Юмористический журнал.
11.40 Смак.
12.00 Возвращение Третьяковки. История одного шедевра.
12.30 Гелена Великанова, Робертино Лоретти,Давид Тухманов,ансамбль "Золотое кольцо" и др. в программе "Могилев - Москва - Шлягер".
13.00 Америка с М.Таратутой.
13.35 Анатолий Папанов и Галина Польских в комедии "Отцы и деды".
15.00 Новости.
15.20 Лев Николаев в программе "Цивилизация".
15.50 В мире животных.
16.30 "Царевна-лягушка". .Мультфильм.
17.10 "Как это было". Гибель Чкалова. 1938г.
17.50 Погода.
18.00 Новости (с сурдопереводом).
18.15 КВН-ассорти.
18.50 "Большая перемена". 2-я серия
20.10 Джентльмен-шоу.
20.45 "Спокойной ночи, малыши!"
21.00 Время.
21.35 Мировое кино. Рутгер Хауэр в боевике "Слепая ярость".
23.20 Клуб "Белый попугай".
00.05 Коллекция Первого канала. "Невиновный".
02.10 Программа передач. До 02.15
2-я программа. Канал "Россия"
08.00 Фантастическая комедия "Абдулладжан, или посвящается Стивену Спилбергу".
09.30 "Лабиринт". Игровое развлекательное шоу.
10.00 "ДОБРОЕ УТРО, СТРАНА!"
10.45 КРОССВОРД.
11.15 "Почта РТР".
11.40 "Любовь с первого взгляда".
12.05 ПОДИУМ д'АРТ.
12.35 "Домашний очаг".
13.00 "Неделя в Санта-Барбаре". Телесериал.
14.00 ВЕСТИ.
14.20 "Люди и деньги".
14.45 ФЕДЕРАЦИЯ.
ЯКУТСК
15.35 "Сардаана".
15.55 Фильм-детям.
16.15 "Правовой канал".
Канал "Россия"
16.35 "АНШЛАГ" и К.
17.35 ДНЮ ПАМЯТИ МИКАЭЛА ТАРИВЕРДИЕВА. "До свидания, мальчики!"
ЯКУТСК
19.00 МТК.
19.15 "Лена-ТВ". Реклама и поздравления.
Канал "Россия"
20.00 ВЕСТИ.
20.20 Том Беренджер в боевике "Снайпер" (США).
22.10 МОЯ СЕМЬЯ.
23.10 Мадонна в фильме "В поисках Сьюзен"(США).
00.50 АДАМОВО ЯБЛОКО. До 01.15
3-я программа. Канал "Россия"
15.35 "БАШНЯ".
16.05 САМ СЕБЕ РЕЖИССЕР.
19.00 Церемония вручения премии "Рекордъ".

Воскресенье, 16 августа

1-я программа. Канал ОРТ
08.00 Елена Цыплакова и Зиновий Гердт в комедии "Адам женится на Еве". 2-я серия.
09.15 "Лотто-Миллион". Спортлото.
09.30 "Дисней-клуб": "Утиные истории".
10.00 Новости.
10.10 "Непутевые заметки" Дм.Крылова.
10.30 "Пока все дома".
11.10 Утренняя звезда.
12.00 "Служу России!"
12.30 "Играй, гармонь любимая!"
13.00 Крестьянские ведомости.
13.30 Сериал "Подводная одиссея команды Кусто". "Путешествие на край света".
14.25 "Смехопанорама". Ведущий-Е.Петросян.
15.00 Новости (с сурдопереводом).
15.20 Клуб путешественников.
16.05 Лариса Латынина в программе "Женские истории".
16.40 "Дисней-клуб": "Новые приключения Винни-Пуха".
17.05 "Дисней-клуб": "Чип и Дейл спешат на помощь".
17.35 Леонид Якубович в телеигре "Колесо истории".
18.20 Погода.
18.30 Золотая серия. Музыкальная комедия "Соломенная шляпка". 1-я и 2-я серии.
20.55 Киноафиша.
21.00 Время.
21.40 Ингрид Бергман и Юл Бриннер в фильме "Анастасия" (XX век Фокс).
23.45 Валентина Малявина в программе Андрея Макаревича "Абажур".
00.15 Новости.
00.30 Футбольное обозрение.
01.05 Комедия по-французски. "Глупый, но дисциплинированный".
2-я программа. Канал "Россия"
08.00 "Летели два верблюда". Мультфильм.
08.10 "Красная книга". Экологическая экспедиция РТР.
08.40 "Служу Отечеству!"
09.05 УТРО КРЕСТЬЯНИНА.
09.30 ВОВРЕМЯ.
10.00 ДОБРОЕ УТРО, СТРАНА!
10.50 "Мир книг с Леонидом Куравлевым".
11.10 ДИАЛОГИ О ЖИВОТНЫХ. Документальный фильм "Естественный отбор".
12.10 "Закон и порядок". Телесериал (США).
13.00 "Неделя в Санта-Барбаре". Сериал.
14.00 ВЕСТИ.
14.35 "Арена". Спортивная программа.
15.00 Футбол. Чемпионат России. "Динамо" (Москва) - "Ротор" (Волгоград). Передача со стадиона "Динамо".
17.00 Совершенно секретно.
ЯКУТСК
17.55 "Харах далыгар". Информ.-аналитическай биэрии.
18.10 Фильм-детям.
18.20 "Туһулгэ".Республиканский телеконкурс "Полярная звезда-98".
19.00 День авиации.
Канал "Россия"
19.15 РУССКОЕ ЛОТО.
20.00 ВЕСТИ.
20.30 МИРОВОЙ БЕСТСЕЛЛЕР НА ЭКРАНЕ. "Последний раз, когда я видела Париж"(США).
22.40 "Агата Кристи. Пуаро". Телесериал (Великобритания).
23.35 "К-2" ПРЕДСТАВЛЯЕТ:"Сюжет".
00.30 СИРЕНЕВЫЙ ТУМАН. До 01.10
3-я программа. Канал "Россия"
17.55 СТАРАЯ КВАРТИРА. До 19.15

ТЭТИМ КҮҮҺҮРЭР

(Бүтүүтэ. Иннин 1-кы стр. көр)

Хайгыалаахтан бүтэн, Баакыччa арыытыгар көстүлэр.

Захаров В.Е. салайар «Сайсары» баанынай хаһаайыстыбата 55 т оттоох, былаана — 60 т. Билигин Тэнэли арыытыгар оттуллар.

204 т от былааннаах «Түмсүү» баанынай хаһаайыстыба (сал. Корякин Г.И.) алааска оттоон, 107 тонналанна. Баакыччa арыытыгар көстүлэр.

Хайгыалаахха оттуур «Чараҥ» баанынай хаһаайыстыбата (сал. Павлов Д.С.) 70 т оту туруорда. Былааннара — 110 т. Быйыл сайын баанынайдар алааска 200 т оту туруордулар, салгыы таһаарыылаахтык оттуу сылдьаллар.

Маны таһынан олохтоох дьаһалта салайар 13 баанынай хаһаайыстыбата баар. Кинилэр 380 т былааннаахтарыттан 178 т оту кэбистилэр. Соловьев А.П., Слепцов Н.П., Лебедев М.М., Собакин А.П., Осипов И.В. уо.д.а. салайар хаһаайыстыбалара күүскэ оттуллар, былааннарын толороргo соруктанан хотуулаахтык үлэлииллэр.

Кэтэх хаһаайыстыбалаахтар 780 т от былааннаахтар, билигин 390 т оттоннулар, күн-дьыл салгыы туран биэрдэҕинэ, сүөһүлэригэр кыһыҥҥы аһылыктарын дэлэччи хааччынар санаалаахтар.

Биир үксүн олохтоох дьаһалта Куоҕастаах үрэҕи туоруур 200 м сири муосталыырга общественноһы түмэ тардан оҥотторбута, дьоҥсэргэ, хаһаайыстыбалар алааска оттуулларыгар кыаҕы биэрдэ. Быйыл былырыын оттоммотох алаас сирдэр үүннүлэр, арыыга орто үрдүк сирдэр эмиэ. Онон хатырыктар күргүөмнээхтик оттоон былааннарын толороллоругар эрэл баар.

Н. СИВЦЕВ.
Хатырык.

ААҔААЧЧЫГА ИНФОРМАЦИЯ

АНКЕТА ТОЛОРУУ БУЛГУЧЧУЛААХ

1996 сыл муус устар 1 күнүгэр «Государственнай пенсионнай страховкалааһын тиһигэр биирдиилээн (чопчу киһинэн) учуоттааһын туһунан» 27 N-дээх федеральнай сокуон ылыныллыбыта. Бу сокуон сыалын-соругун туһунан «Эҥсиэли» хаһыат 1997 с. муус устар 24 күнүгэр бэчээттэммитэ.

Республика пенсионнай сулууспатын департаменынан бигэргэтиллибит анкетаны толоруу графига улуустарга тиэрдиллибитэ. Бу график быһыытынан үлэлиир саастаах хас биирдии киһи анкетатын толоруу үлэтэ 1998 с. бастакы аҥарыгар сүрүннээн түмүктэниэхтээх этэ.

От ыйын 1 күнүнээҕи туругунан биһиги улууспутугар пенсионнай сулууспа управлениетынан 8158 киһиэхэ анкета толоруллан информационнай базаҕа киллэрилиннэ. Бу түмүгүнэн көрдөххө тэрилтэлэргэ үлэлиир 6026 киһи, баанынай хаһаайыстыбаларга үлэлиир 805 киһи, 42 эрэ предприниматель уонна 1285 быстах үлэтэ суох дьон анкета толордулар. Биирдиилээн (чопчу киһинэн) учуот бастакы түһүмэҕэ анкетаны толорбут хас биирдии үлэһиккэ страховой сибидиэтилистибэ биэриитинэн түмүктэннэ. Бу Россия үрдүнэн хатыламмат нүөмэрдээх докумуон пенсионнай сулууспа органнарыгар үлэһит тус бэйэтигэр эрэ анаммыт счет аһыллыбытын мэктиэлиир.

1998 сыл иккис аҥаарыттан биирдиилээн учуот иккис түһүмэҕэ— үлэ ыстааһын уонна үлэһит хамнаһын ыйдарынан аттаран көрдөрөр сибидиэнньэлэри хомуйуу саҕаланара былааннанар.

Үлэһит тус бэйэтин счетугар маннык сибидиэнньэлэр киирэллэр:

1. Ыйдарынан аҕыллыбыт хамнас суммата, тэрилтэ пенсионнай фондаҕа төлөөбүт страховой усунуоһун кээмэйэ, үлэһит тус бэйэтин хамнаһыттан тутуллубут страховой усунуос кээмэйэ.

2. Отчуоттуур кэмҥэ үлэһит үлэтин ыстааһа. Үлэ ыстааһа көрүҥнэринэн араарыллан толоруллар.

Ол курдук, үһулуччу ыарахан уонна ыарахан усулуобуйалаах үлэни толороччулар «Государственнай пенсиялары анааһын туһунан» сокуон 12-с ыстатыйатыгар олоҕуран чэпчэтиилээх пенсияны ылаллар. Бу ыстатыйанан үлэ ыстааһын 14 көрүҥэ тус бэйэ счетугар көрдөрүллэр. Маны таһынан саанытттан тутулуга суох идэтинэн пенсия (выслуга лет) 26 көрүҥэ киллэриллэр.

«Государственнай пенсиялар тустарынан» сокуон көрдөбүлүгэр олоҕуран пенсия анатарга толоруллар докумуоннар итэҕэс эбэтэр тэрилтэ тустаах үлэһиттэрэ докумуоннары сокуон ирдэбилигэр сөп түбэһиннэрэн толорботохторун түмүгэр үгүс үлэһиттэр пенсияҕа тахсалларыгар дакаастыыр справкалары эккирэтэллэригэр сыралара баранар. Бу ордук чэпчэтиилээх (льготнай) уонна идэтинэн (выслуга лет) пенсияҕа тахсааччыларга сыһыаннаах.

Ирдэбил быһыытынан үлэ киниискэтигэр тэрилтэ аата, үлэ миэстэтэ, үлэһит дуоһунаһа, толорор үлэтин аата тарифнай-квалификационнай ыйынньыкка сөп түбэһиннэрэн чуолкайдык суруллуохтаах.

Биирдиилээн (чопчу киһинэн) учуот бу ирдэниллэр көрдөбүллэри киһи үлэҕэ киирбит күнүттэн ыла информационнай базаҕа киллэриини уонна үлэһит хамнаһын, үлэтин ыстааһыгар уларыйыыларын учуоттаан туран чуолкайдаммыт сибидиэнньэлэри киллэриини хаччыйар.

Хас биирдии үлэһит бэйэтин үлэтин ыстааһа уонна хамнаһа кини тус бэйэтин счетугар төһө чуолкайдык киллэриллибитин билсиһэр усулуобуйата тэриллэр. Маны таһынан тэрилтэ профсоюзнай органнара үлэһит интэриэһин көмүскүүр сыалтан коллективнай дуогабарга биирдиилээн (персонифицированнай) учуот олоххо киириитин хонтуруоллуур пууну киллэрэллэрэ наадалаах.

Билиҥҥи кэмҥэ үлэһит пенсияҕа тахсар бырааба уонна пенсиятын кээмэйэ 1990 сыл сэтинньи 20 күнүнээҕи 340-1 N-дээх «РФ государственнай пенсиялар тустарынан» сокуоҥҥа олоҕуран ананар уонна аҕыллар. Бу сокуон 96-с уонна 102-с ыстатыйаларыгар 1997 с. ыам ыйын 5 күнүнээҕи 77 N-дээх Федеральнай сокуонунан уларыйыы киллэриллибитэ. Страховой сибидиэтилистибэ бэриллибит кэмиттэн ыла үлэһит ыстааһа уонна хамнаһын суммата биирдиилээн (чопчу киһинэн) учуоттаммыт сибидиэнньэлэртэн эрэ ылыллаллар.

Ол эбэтэр страховой сибидиэтилистибэ бэриллиэр диэри кэмҥэ үлэ ыстааһа уонна хамнас кээмэйэ урукку курдук үлэ киниискэтиттэн уонна хамнас справкатыттан ылыллар эбит буоллаҕына, үлэһит страховой сибидиэтилистибэни илиитигэр туппут кэмиттэн ыла кини үлэтин ыстааһа, хамнаһын суммата пенсионнай органнарга баар информационнай базаҕа киирбит сибидиэнньэлэртэн ылыллаллар.

Кэнэҕэскитин пенсия анааһына биирдиилээн (персонифицированнай) учуот сибидиэнньэлэригэр олоҕуран оҥоһуллуоҕа. Сибидиэнньэлэри пенсионнай органнарга страховой усунуоһу төлүүр тэрилтэ усунуоһу төлөөбүтүн туһунан бухгалтерскай учуот даннайдарыгар, үлэ ыстааһын бирикээстэригэр олоҕуран түһэрэр.

«Государственнай пенсионнай страховкалааһын биирдиилээн учуотун туһунан» Федеральнай сокуон 17-с ыстатыйатынан үлэ биэрээччилэр (тэрилтэ) уонна страховкаламмыт дьон сибидиэнньэни биэрэртэн куотунар эбэтэр кырдьыга суох сибидиэнньэни биэрэр түгэннэригэр Российскай Федерация законодательствотынан эппиэтинэһи сүгэллэр.

Анкетаны толорон туттарыы билигин да салҕанан барар. Баанынай хаһаайыстыбалар үлэһиттэригэр, предпринимателлэргэ уонна быстах үлэтэ суох дьоҥҥо аадырыстаан этиэххэ наада—анкета толоро иликтэр пенсионнай сулууспа управлениетыгар анкета толорон туттараргыт булгуччулаах. Сотору кэминэн страховой сибидиэтилистибэтэ суох үлэҕэ киирэр кыах суох буолуо. Өскөтүн тэрилтэлэргэ үлэһиттэр бырааптарын салалта уонна профсоюз көмүскүүр буоллахтарына, предпринимателлэр кырдьар саастарын туһунан бэйэлэрэ саныахтаахтар.

К. ЯДРИХИНСКАЯ,
пенсионнай сулууспа управлениетын начальнига

Улуус баһылыгын дьаһаллара

ХАРА ХАПТАҒАҺЫ ХОМУЙУУ БОЛДЬОҒУН ТУҺУНАН

Ойуурга баһаар барар кутталлаах кэмнэрэ туралларынан уонна күн-дьыл усулуобуйатынан сибээстээн СР Правительствотын 1 солбуйааччытыгар буолбут сүбэ мунньах уураҕын толорор инниттэн дьаһайабын:

1. Хара хаптаҕаһы хомуйуу болдьоҕун атырдьах ыйын 7 күнүттэн атырдьах ыйын 14 күнүгэр көһөрөргө;

2. Намнаҕы лесхоз лийцензиятап суох нэһилиэнньэ тэллэйдии, хаптаҕастыы тыаҕа тахсарын бопсорго;

3. Үрүҥ Күөл заказнигар уонна Харбаайы резервэтигэр айылҕа харыстабылын пропуһа суох нэьилиэнньэ сырыытын боборго;

4. Бу дьаһал туолуутун хонтыуруолун лесхозка, айылҕа харыстабылын комитетыгар, ис дьыала отделыгар сүктэрэргэ.

А. Ядреев.

УУ КӨТӨРҮН БУЛТААҺЫН БОЛДЬОҒУН ТУҺУНАН

СР булт бырааабылатыгар олоҕуран сайыҥҥы-күһүҥҥү уу көтөрүн бултааһыны Нам улууһун территориятыгар алаас сирдэргэ атырдьах ыйын 15 күнүттэн балаҕан ыйын 10 күнүгэр диэри, өрүс сүнньүгэр атырдьах ыйын 15 күнүттэн көтөр барыар диэри көҥүллүүргэ.

Мас көтөрүн бары көрүҥүн , туруйалары, хоптолору, чөкчөҥөлөрү, Кыһыл кинигэҕэ киирбит көтөрдөрү бултааһын бобуллар.

Бары нэһилиэктэр баһылыктарын, айылҕа харыстабылын комитетын (Мохначевскай Р. Н.), лесхоһу (Иванов Е. И.), ис дьыала отделын (Павлов М. М.) булт болдьоҕун тутуһууну хонтуруоллуулларыгар, ойуур баһаардара тахсыыларын бохсор дьаһаллары ылалларыгар сорудахтыырга, бу дьаһал туолуутун хонтуруолун сүктэрэргэ.

А. ЯДРЕЕВ.

БИЛЛЭРИИЛЭР РЕКЛАМА

1974 с. бэс ыйын 28 күнүгэр Бурнашева Анна Константиновна аатыгар бэриллит А 674937 N-х аттестат сүппүтүнэн, дьиҥэ суоҕунан аҕыллар.

Нам с. Полевой уулуссаҕа газтаах, телефоннаах чааһынай дьиэ атыыланар. Тел.: 21-570.

1996с. ГАЗ-31029 уонна ЗИЛ-131 маркалаах массыыналары атыылыыбыт.

Билсиһэр телефон:25-2-09, 1 Хомустаах, Лесная уул, 12

Утерянные водительское удостоверение №14 РС 000082, талон предупреждения 14КО №174200, выданный 18.09.97г. на имя Кайгородова Михаила Егоровича, тех. талон ам ЗИЛ ММЗ 554м №2455 ЯКС, лицензию а/м, карточку техосмотра считать недействительными.

Меняем 8-волновой шифер 95 шт. на 30 шт. лафета 18х18 и на 4,5 куб. обрезную доску шириной 40 мм. Обращаться по телефону; 21-509 в любое время.

Выражаем глубокое соболезнование нашей однокласснице Дмитриевой Наде В связи с безвременной кончиной мужа

Дмитриева
Геннадия Деомидовича

Одноклассники

УлусПо правлениета, профкома,- кырдьаҕастарын сэбиэтэ, УлусПо урукку үлэһитэ үлэ, тыыл ветерана Бөтүҥ нэһилиэгин олохтоохо

Лукина
Татьяна Серафимовна

ыалдьан өлбүтүнэн кини оҕолоругар, аймахтарыгар дириҥ кутурҕаннарын тиэрдэллэр

Бөтүҥ олохтоохо үлэ, тыыл ветерана

ЛУКИНА
Татьяна Серафимовна

уһун ыарахан ыарыы кэнниттэн өлөн туораабытыгар оҕолоругар, аймахтарыгар, дьүөгэлэригэр дириҥ кутурҕаммытын биллэрэбит.

Олохтоох дьаһалта, кырдьаҕастар сэбиэттэрэ, олохтоох детсад, оскуола коллектива.

Күнду кэргэним, аҕабыт, эһээбит үлэ, тыыл ветерана

УВАРОВ
Николай Николаевич

бу дьыл от ыйын 28 күнүгэр соһумардык өлбүтүнэн дириҥ кутурҕаммытын биллэрэбит.

Кэргэнэ, оҕолоро, сиэннэрэ, кийиитэ, күтүөттэрэ

Нам улууһун олохтоохо, үлэ, тыыл ветерана

УВАРОВ
Николай Николаевич

хомолтолоохтук өлбүтүнэн кэргэнигэр, оҕолоругар, сиэннэригэр дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Аймахтара Уваровтар, Уваровскайдар

Улуустааҕы ветеринарнай сулууспа управлениетын коллектива управление үлэһиттэригэр Корнилова Надежда Михайловнаҕа, Корнилов Лев Михайловичка тапталлаах ийэлэрэ

БАРАМЫГИНА
Варвара Даниловна

уһун ыарахан ыарыыттан өлбүтүнэн дириҥ кутурҕаннарын тиэрдэллэр

Хатырык нэһилиэгин дьаһалтата, ветераннарын сэбиэтэ үлэ, тыыл ветерана

ЗАРОВНЯЕВА
Александра Петровна

уһун ыарахан ыарыыттан өлбүтүгэр кэргэнигэр А.С. Заровняевка, оҕолоругар, сиэннэригэр, аймахтарыгар дириҥ кутурҕаннарын тиэрдэллэр.

РЕДАКТОР Э.Т. И.Е.СИВЦЕВ
тел. 21-3-32
ОТДЕЛЛАР: информация, сурук, төрүт культура — **21496**; иллюстрация уонна реклама (секретариат) — **21640**; бухгалтерия — **21332**; факс — **21332; "НАМ" ТРК — 21632**; редакционнай издательскай система — **21141**

Сурукка ааккытын-суолгутун, үлэҕитин, дьиэҕит аадырыһын чопчу ыйыҥ. *Автор этэрэ мэлдьи хаһыат санаатыныын биир буолбат.*

Учредителлэр: Нам улууһун дьаһалтата, "Сахаполиграфиздат" национальнай компания. СР бэчээт уонна маассабай информация көҥүлүн көмүскүүр региональнай инспекциятыгар регистрацияламмыт нүөмэрэ — Я 0085.

"ЭҢСИЭЛИ" - Нам улууһун хаһыата.
678040, Саха Республиката, Нам с., Октябрьскай уул. 1.

Талылынна уонна таҥылынна "Эҥсиэли" хаһыат редакционнай-издательскай систематыгар.
Хаһыат Дьокуускайга "Сахаполиграфиздат" НИПК бэчээттэннэ, Орджоникидзе уул. 38.
Формата А3. Кээмэйэ 1,5 бэчээт. лиис.
Индексэ — 54889. Тираһа — 1715
Бэчээккэ илии баттанна -12:00 ч, 5.08.98 с.
Сакаанын №-рэ — 88